

FarmTest - Ædebåse

Beskyttede ædebåse i løsdriksstalde har været kendt i Sverige i mange år. I de sidste år er de så småt begyndt at finde vej ind i de danske stalde. På nuværende tidspunkt har ni bedrifter på landsplan valgt at indrette beskyttede ædebåse.

Mælkeafgiftsfonden

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Disse ni malkekøvsbedrifter er blevet undersøgt i forbindelse med FarmTesten. Nedenfor er de ni bedrifters erfaringer opsummeret.

- Afsluttet FarmTest

Fordele og ulemper ved ædebåde

Hvilke fordele kan opnås ved ædebåse?

- Ro ved foderbordet
- Tørre klove
- Bedre klovsundhed
- Brunstadfærd forstyrrer ikke de ædende køer
- Mere ro når skraberen kører
- Svage køer får mere ro ved foderbordet og jages ikke så ofte væk

Hvilke ulemper kan risikeres ved ædebåse?

- Koen kan blive fanget af en anden ko og have svært ved at flygte
- Ædebåse bør have fanggitter for at nedsætte foderspildet
- Manuel rengøring af ædebåsen
- Køerne kan lægge sig i ædebåsene, hvis forholdene tillader det

Bedrifternes erfaringer

Bedrifterne, der danner baggrund for denne FarmTest, er meget forskellige, da der er tale om nye og ældre stalde. Fordelingen af staldene gør, at der er forskel på indretningen og mål i de forskellige stalde. På selve området omkring ædebåsene er der dog stor lighed på bedrifterne.

Gulvudformning

Der er ingen forskel på, hvor godt ædebåsene fungerer i forhold til gulvudformningen. Dog forekommer antal nedskrabninger oftere i staldene med fastgulv i forhold til spalter, samt i stalde med for lange ædebåse.

Indkøring

Alle landmændene oplevede en rolig indkøring og efterfølgende brug af båsene. Der var en del trafik ved foderbordet, men alt foregik stille og roligt. En enkelt havde oplevet livlig trafik pga. brunstadfærd, men dette skyldes fortrinsvis spaltegulv med gummi i foderarealet, hvor brunstkøerne foretrakkerat opholde sig.

Ædebåsenes størrelse og bredde

Den optimale størrelse af ædebåsene var der uenighed om, der var selvfølgelig forskel i iht. race, men også, om det var med fremskudt nakkerør eller ej, eller om der var fanggitter. I Farmtesten fremgår de anbefalede mål ved brug af fanggitter.

Ædebåsenes højde over gulv

8 ud af 9 bedrifter synes, at højdeforskellen var tilpas, dette på trods af at den svingede fra 0,10-0,20 meter, dog havde flertallet 0,10 meter. En enkelt bedrift havde en højdeforskel på 0,02 meter. Dette var dog for lavt. Her var blot lagt en gummimåtte ind over et spaltegulv.

Ædebøjles højdeplacering

Alle bedrifter var meget tilfredse med ædebøjles højdeplacering, på trods af en forholdsvis stort forskel. Disse lå for SDM mellem 1,00-1,24 meter. For Jersey lå det mellem 1,02 meter-1,10 meter.

Bortjagninger under foderoptagelsen

Den gennemgående tilbagemelding fra de ni besøgte besætninger, beskriver en forholdsvis ro bag foderbordet. Kun to ud af de ni bedrifter oplever bortjagning. Ved de resterende syv bedrifter forekommer de stort set ikke.

Ventende køer bag ædebåse efter fodertildeling

Landmandene vurderede, at der ikke var mange ventende køer på arealet bag ved foderbordet.

På syv bedrifterne var der "få køer", der ventede bag ved ædebåsene. I en enkelt bedrift var der "mange køer" og på en anden bedrift var der ligefrem "ledige båse".

Foderspild

Der blev registreret et "jævnligt" foderspild på to af bedrifterne. På fire bedrifter var det "begrænset" og på tre bedrifter blev der "aldrig" observeret foderspild.

Økonomi ved indbygning af ædebåse i nybyggeri

I en tre rækket stald tilskrives 0,6 meter mere bag ved ædebåsene, end ved en traditionel stald. Dette medfører ca. 0,5 m² mere pr. ædeplads, og vil afhængig af valg af gulvudformning betyde en bygningsfordyrelse på ca. 4.000 kr. pr. m², dvs. ca. 2.000 kr. pr. ædebås. Derudover kommer ædebøjlerne, som koster ca. 5-600 kr. pr. ædebås for levering og montering af ædebøjlen. Derudover anbefales det, at udlægge gummigulv på arealet, hvor køerne skal stå.

Alt i alt udgør merudgiften ca. 3.000 kr. pr. ædebås.

Økonomi ved indbygning af ædebåse i eksisterende stalde

I ældre stalde, der måtte ønskes optimeret på ædepladsen, vil der ligesom i de nye staldanlæg forekomme ekstraomkostninger. Her skal eksisterende trækstationer og hjørneruller for skrabealægget flyttes og gødningsskraberne tilpasses det reducerede arbejdsområde bag ædebåsene. Et økonomisk overslag, vil komme helt an på det eksisterende.

Konklusion

I den udførte undersøgelse 2010, som redegjort i denne FarmTest, er det dokumenteret, hvorledes det svenske koncept for beskyttede ædebåse, tilpasset danske stalde og udført i et videreudviklet dansk design med kraftigere materialedimensioner, har vist sig funktionelt anvendeligt i danske malkekvægbesætninger. I farmtesten, indgår de nødvendige tegninger frit anvendelige for konceptets introduktion i både nye og eksisterende kvægstalde. Der foreligger således ingen patentrettigheder på området, og i øjeblikket markedsføres ædebøjler af to inventarfirmaer.

I det stort bilagsafsnit fremgår en lang række henvisninger til artikler og litteratur m.v. som belyser erfaringer med konceptet opnået nationalt og internationalt.

[Læs hele FarmTest nr. 85](#) (1.979 kb)